

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РИНКУ ТА ЕКОНОМІКО–ЕКОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
НАН УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І.МЕЧНИКОВА
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМЕНІ АДМІРАЛА
МАКАРОВА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЮБЛІНСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» (ПОЛЬЩА)
МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ТЕХНОЛОГІЙ INTAMT (ФРН)
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ІМЕНІ І.П. ПРОДІУСА
ЕКОНОМІЧНИЙ НАУКОВИЙ ПОРТАЛ ОНПУ

МАТЕРІАЛИ І МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО–ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
«СУЧАСНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В КООРДИНАТАХ
ПАРАДИГМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»

Харічкову Сергію Костянтиновичу присвячується

**18 вересня 2019 р.
Одеса: ОНПУ 2019**

Матеріали I Міжнародної науково–практичної конференції «Сучасний менеджмент економічних систем в координатах парадигми сталого розвитку» (Одеський національний політехнічний університет, м.Одеса, 18 вересня 2019). — Одеса: ОНПУ, 2019 – 249 с.

У збірнику наведені матеріали, які докладалися на I Міжнародній науково–практичній конференції «Сучасний менеджмент економічних систем в координатах парадигми сталого розвитку» (Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса, 18 вересня 2019) висвітлюються результати науково–методичної роботи Одеського національного політехнічного університету та інших вищих навчальних закладів України та зарубіжжя з питань сучасної економічної теорії, конкурентоздатності на мікро- та макрорівнях економіки, сталого економічного розвитку, а також управління фінансами підприємницьких структур.

Редакційна колегія:

Голова – Оборський Г.О., д.е.н., проф.

Співголови – Філіппова С.В., д.е.н., проф.

Продіус О.І., к.е.н., доц.

Відповідальний секретар – Бровкова О.Г., к.е.н., доц.

Технічні секретарі – Лук'янчук О.М., ст. викладач

Рецензенти:

Буркинський Б.В., д.е.н., проф.

Балан О.С., д.е.н., проф.

Ковтуненко К.В., д.е.н., проф.

Кузьмін О.Є., д.е.н., проф.

Кузнецова І.О., д.е.н., проф.

Парсяк В.Н., д.е.н., проф.

Патрік Едуард, д.т.н., проф.

Садченко О.В., д.е.н., проф.

Слонієц Іоланта, д.е.н., проф.

Студінська Г.Я., д.е.н., доц.

Студінський В.А., д.і.н., к.е.н., доц.

Хлобистов Є.В., д.е.н., проф.

Хрущ Н.А., д.е.н., проф.

Чухрай Н.І., д.е.н., проф.

© Одеський національний політехнічний університет, 2019

*М.Є. Бондарчук, ст. викладач
Одеський національний політехнічний університет
(Одеса, Україна)*

Внутрішній ринок харчових продуктів необхідно розглядати як один з основних елементів національної економіки оскільки тенденції його розвитку відображають стан справ у сфері продуктової безпеки та соціального розвитку країни. У сучасних розвинених країнах забезпечення умов для повноцінного харчування населення зведено в ранг державної політики. Соціально-відповідальні уряди усвідомлюють, що правильне харчування забезпечує умови для повноцінного розвитку людини, сприяє профілактиці захворювань, підвищенню працездатності і продовженню життя, тоді як незбалансоване, навпаки, призводить до виникнення багатьох проблем зі здоров'ям, що створює додаткове коло соціальних проблем.

Визначення сучасних тенденцій розвитку внутрішнього ринку харчових продуктів надає інформаційний ґрунт для формування загальної картини соціального розвитку суспільства з метою діагностики вихідних причин загальноновизнаних фундаментальних проблем погіршення загального стану здоров'я, скорочення тривалості життя та демографічної кризи.

Проблемам визначення факторів під впливом яких формуються тенденції розвитку основних сегментів ринку харчових продуктів присвячено роботи Бавико О.Є. [1; 2], Головка М.П. [3], Зацної Л. [4], Міхневої О.Г. [5], Теслиюка Т.Ю. [6] та інших вчених. Узагальнюючи доробок сучасних науковців необхідно зазначити, що в якості основного детермінуючого фактору розглядається макроекономічна динаміка або загальний стан національної економіки.

Метою представленого дослідження є визначення основних тенденцій розвитку внутрішнього ринку харчових продуктів у поточному десятиріччі та факторів, що впливають на їх формування. Відповідна інформація має стратегічне значення для прийняття управлінських рішень у сфері державної політики продовольчої безпеки, а також може слугувати підґрунтям для визначення напрямів підприємницької активності.

Взявши за основу тезу про детермінованість ринкових тенденцій характером макроекономічного розвитку, необхідно звернутись до їх характеристики. Узагальнюючим показником розвитку національної економіки є ВВП. Аналіз динамічних рядів обсягу ВВП у поточних та постійних цінах 2010 р. показує, що обсяг ВВП у 2018 р. склав 96,5% до показника 2010 р. або 3,6 трлн грн. Позитивна динаміка у поточних цінах нівелюється девальвацією національної грошової одиниці. Сумарний індекс інфляції у 2011-2018 рр. склав 109%. Вартість національної валюти по відношенню до долара США зменшилась більше ніж у три рази.

Одним з основних чинників формування ринкових тенденцій є платоспроможний попит, що залежить від загальної економічної ситуації в країні. За інформацією Державної служби статистики у 2018 р. домогосподарства витрачали на продукти харчування 47,7% сукупних витрат, що на 3,9% менше ніж у 2010 р. Загальний рівень сукупних витрат домогосподарств 2018 р. у перерахунку на доларовий еквівалент склав приблизно 297 доларів США, що приблизно на 33% менше ніж у 2010 р. [7]. Необхідно зазначити, що серед всього переліку споживчих витрат домогосподарств в аналізований період зросла лише частка витрат на житло та комунальні послуги.

Аналізуючи та прогножуючи ринкову динаміку необхідно враховувати не тільки суто економічні фактори, а й характер регулюючого впливу держави. Управлінські заходи можуть мати як стимулюючий так і обмежуючий вплив на виробництво та попит, що залежить від інтересів суспільного розвитку та національної економіки [8; 9]. За умов кланово-олігархічної економіки, що склалася в Україні економічна політика є результатом домовленостей між монополістами та управлінськими інституціями. В межах таких домовленостей наприклад, виділяються державні дотації на розвиток великого птахівництва, компенсуються видатки великих господарств по відсотках за кредитами, повертаються суми ПДВ по зовнішньоекономічним операціям великих сільськогосподарських холдингів. Необхідно зазначити, що уряд намагається підтримувати малих та середніх сільгоспвиробників. А саме, в межах програм державної підтримки сільського господарства:

- надаються дотації на утримання корів (1500 грн на голову);
- відшкодовується 50% вартості племінних ресурсів;
- відшкодовується до 25% вартості профінансованих за рахунок банківських кредитів для здійснення будівництва та реконструкції тваринницьких ферм та комплексів для утримання ВРХ, свиней, птиці, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції;
- відшкодовується до 40% вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва;
- компенсується 80% вартості насіння сільськогосподарських рослин вітчизняної селекції категорій базове, сертифіковане, але не більше 30 тис. гривень на одне фермерське господарство або сільськогосподарський обслуговуючий кооператив;
- компенсується до 80% здійснених витрат з придбання садивного матеріалу плодово-ягідних культур, винограду та хмелю.

Активна фінансова підтримка держави забезпечує відносну стабільність у виробництві сільськогосподарської продукції. Відповідна ситуація є запорукою продовольчої безпеки держави та стабільності внутрішнього ринку харчових продуктів. За інформацією Державної служби статистики України виробництво основних видів продовольства у період 2010-2018 рр. мало наступну динаміку [10]: пшениця у 2018 р. – 250709,1 тис ц, що складає 143% до обсягу 2010 р.; картопля у 2018 р. – 224788,3 тис ц, що складає 122,3% до обсягу 2010 р.; овочі у 2018 р. – 86977,6 тис ц, що складає 116% до обсягу 2010 р.; соняшник у 2018 р. – 138827,1 тис ц, що складає 199,4% до обсягу 2010 р. гречка у 2018 р. – 1442,9 тис ц, що складає 96,1% від обсягу 2010 р.; рис у 2018 р. – 581,4 тис ц, що складає 36,8% від обсягу 2010 р.; цукрові буряки у 2018 р. – 94908,6 тис ц, що складає 81,3% від обсягу 2010 р; молоко у 2018 р. – 10064,0 тис т, що складає 89,5% від обсягу 2010 р.; яйця у 2018 р. – 16138,5 млн шт, що складає 94,6% від обсягу 2010 р.; м'ясо сільськогосподарських тварин у 2018 р. – 3318,1 тис т, що складає 113,4% до обсягу 2010 р.

Аналіз динаміки обсягів виробництва основних видів продовольства в Україні надає підстави стверджувати наявність тенденції до орієнтованого на експорт виробництва у рослинництві. Відповідна тенденція знайшла своє відображення у збільшенні обсягів виробництва пшениці та соняшника – основних експортних позицій сільського господарства України в останньому десятиріччі. Зменшення виробництва гречки пов'язується з виходом на український ринок китайських виробників. Зменшення виробництва рису обумовлене втратою АР Крим. Зменшення виробництва молока та збільшення виробництва м'яса пояснюються відповідними тенденціями рівня рентабельності.

Сформулювавши загальну картину макроекономічної динаміки та обсягів виробництва основних видів продовольства можна переходити до безпосереднього аналізу внутрішнього ринку харчових продуктів та визначення його тенденцій. Загальний обсяг ринку харчових продуктів у порівняних цінах за період 2010-2018 рр. зріс на 25,1% та становив 138610, 5 млн грн. Обсяг всіх сегментів продовольчого ринку окрім цукру збільшився. До переліку харчових продуктів споживання яких характеризується найбільшим за період 2010-2018 рр. зростанням відносяться: свіжі овочі – 84,6%, хлібобулочні вироби – 70,6%, макаронні вироби – 69,1%, консерви рибні – 68,9%, молоко та молочні продукти – 57%. Помірними є темп зростання споживання: м'яса – 23,8%, риби та морепродуктів – 23,5%, олії рослинної – 16,1%, ковбасних виробів – 12,6% [11].

Узагальнюючи інформацію щодо динаміки зміни обсягів внутрішнього ринку харчових продуктів, можна визначити наступні тенденції його розвитку: на фоні стабілізації соціально-економічної ситуації у 2017-2018 рр. відбувається зростання обсягів ринку у порівняних до 2010 р. цінах; найбільшими є темпи зростання сегментів, що характеризуються невисоким рівнем ціни за одиницю продукції, це свідчить про трансформацію структури споживання, що пов'язана зі зниженням купівельної спроможності населення; збільшення обсягів реалізації у сегменті молоко та молочні продукти на тлі зменшення виробництва молока відосередковано вказує на активне використання хімічних та органічних заміників у процесі виробництва відповідних продуктів; збільшення споживання макаронних виробів відбувається по сортах, що виготовляються з пшениці низької поживної якості; збільшення реалізації рибних консервів також вказує на обмежену купівельну спроможність та переорієнтацію виробників на більш дешеві продукти харчування.

Список використаної літератури

1. Бавико О.Є. Тенденції розвитку внутрішнього ринку макаронних виробів в Україні / О.Є. Бавико // Торгівля і ринок України. – 2018. – № 1(43). – С. 43-50.
2. Бавико О.Є. Якість рибної продукції та основні тенденції розвитку внутрішнього ринку / О.Є. Бавико // Торгівля і ринок, 2017. – № 2 (42). – С. 28-35.
3. Головка М.П. Дослідження вітчизняного ринку макаронних виробів і виявлення споживчих переваг, що визначають ситуацію на ринку / М. П. Головка, М. М. Чуйко // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2010. – Вип. 1. – С. 577-584.
4. Зацна Л. Тенденції споживання якісних молочних продуктів на українському та зарубіжному ринках / Л. Зацна // Журнал європейської економіки. – 2011. – № 10. – С. 63-78.
5. Теслюк Т.Ю. Основні тенденції ринку макаронної продукції в Україні / Т.Ю. Теслюк // Економіка АПК. – 2012. – № 7. – С. 25-29.
6. Михнева Е.Г. Рынок рыбы, морепродуктов в Украине и перспективы его развития / Э.Г. Михнева, Т.К. Лебская // Продовольственная индустрия АПК. – 2012. – № 3. – С. 8-11.
7. Структура сукупних витрат домогосподарств. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Бавико О.Є. Структурно-функціональна модель правового регулювання підприємницької діяльності в Україні / О.Є. Бавико // Вісник ДонНУЕТ «Економічні науки». – 2017. – № 67. – С. 5-13.
9. Бавико О.Є. Семантична генеза поняття якості у підприємницькій діяльності та стандартах з управління якістю / О.Є. Бавико // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 12. – С. 6-9.
10. Виробництво основних сільськогосподарських культур. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Товарна структура роздрібного товарообороту підприємств роздрібною торгівлі. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

СЕКЦІЯ 6	
УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	
ДОРОЖНЯ КАРТА БРЕНД-ОСОБИСТОСТІ С.К. ХАРІЧКОВА <i>Г.Я. Студінська, В.А. Студінський</i>	131
КЛАСТЕРИЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ <i>Г.П. Граматік, О.А. Паларієв</i>	135
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ <i>О.М. Лук'янчук, Т.М. Ткачук</i>	138
ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА <i>О.І. Продіус, А.О. Цибулько</i>	140
УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА-СУБ'ЄКТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ <i>Ю.І. Продіус, А.Д. Козлова,</i>	142
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ <i>О.І. Носовець, Л.О. Волощук</i>	144
ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ <i>К.В. Бровкова, Ю.А. Корчинський</i>	149
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ <i>М.Є. Бондарчук</i>	152
АНАЛІЗ СТРУКТУРИ СПОЖИВАННЯ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ НАСЕЛЕННЯМ УКРАЇНИ <i>О.Є. Бавико</i>	154
КОНЦЕПЦІЯ СТРАТЕГУВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ <i>Л.А. Некрасова</i>	156
ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ АСОРТИМЕНТОМ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ <i>В.А. Бас, О.Є. Бавико</i>	159
СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЯК ОДИМ ІЗ ПРІОРИТЕТІВ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ <i>О.М. Лук'янчук, К.А. Лізан, Т.П. Силицька, В.В. Мальчева</i>	161
СОЦІАЛЬНА СКЛАДОВА СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ ЯК ЕВОЛЮЦІЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА <i>В. Ю. Філіппов</i>	163
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КАДРОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В КООРДИНАТАХ ПАРАДИГМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ <i>В. А. Замлинський, А.В. Бузунар</i>	164
ПЕРСПЕКТИВИ ІНФЛЯЦІЙНОГО ТАРГЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ <i>Л.І. Чернишова, Д.В. Жовта</i>	167
СКЛАДОВІ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА <i>Л.І. Чернишова, А.С. Бескубська, В.К. Прокоф'єва</i>	169
ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ МОЛОДИХ ФАХІВЦІВ В РАМКАХ ТЕХНОЛОГІЇ ПРЕЛІМІНАРИНГУ <i>Л.І. Чернишова, О.І. Яковенко</i>	171
ЛОГІСТИКА В УКРАЇНІ: СТРИМУЮЧІ ФАКТОРИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ <i>Л.І. Чернишова, А.І. Дулгер</i>	173
ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ЛОГІСТИЧНІЙ СФЕРІ <i>Л.І. Чернишова, Д.В. Гранатир</i>	175
СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА <i>Ю.І. Продіус, С.О. Ізотов</i>	177
КОНКУРЕНТНІ СТРАТЕГІЇ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР У СФЕРІ ІТ-БІЗНЕСУ <i>О.Л. Слуцький, О.Є. Бавико</i>	179
АСПЕКТИ ПОБУДОВИ ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ БІЗНЕСУ <i>В.А. Замлинський, Балла Мусса Камара, Я.В. Замлинський</i>	181
INNOVATION AS A KEY LEVER FOR ECONOMIC DEVELOPMENT <i>О. Lukianchuk, Т. Tkachuk, D. Volkova</i>	183